

GIACOMO CASANOVA

ELÄMÄNI TARINA 7-8

Elämäni tarina 7–8

Giacomo Casanova

Elämäni tarina

7–8

Suomentanut
Seppo Sipilä

FAROS

Turku 2023

Osien 7 ja 8 suomennostyötä ovat tukeneet Taiteen edistämiskeskus, Suomen Kulttuurirahasto, Niilo Helanderin säätiö ja FILI – Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus.

© Seppo Sipilä ja Faros-kustannus Oy

ISBN 978-952-7442-07-4

Painopaikka: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Kustantaja: Faros-kustannus Oy, Turku

www.faroskustannus.fi

Sisällysluettelo

Osa 7	7
Luku 1	9
Luku 2	26
Luku 3	59
Luku 4	93
Luku 5	120
Luku 6	142
Luku 7	167
Luku 8	189
Luku 9	224
Luku 10	251
Luku 11	284
Luku 12	312
Luku 13	338

Osa 8	363
Luku 1	365
Luku 2	396
Luku 3	412
Luku 4	432
Luku 5	472
Luku 6	496
Luku 7	524
Luku 8	560
Luku 9	593
Luku 10	627
 Henkilöhakemisto	 657

Osa 7

Luku 1

Pakoni Aixistä.

– Eilen, hän sanoi, – jätitte minulle kaksi muotokuvaa venetsialaisesta sisarestani M.M:stä. Pyydän teitä antamaan ne minulle lahjaksi.

– Ne ovat teidän.

– Kiitän teitä. Kas siinä ensimmäinen. Toinen teiltä pyytämäni palvelus on se, että otatte vastaan muotokuvani, jonka annan teille huomenna.

– Ystävä kallis, siitä tulee rakkain kaikista aarteistani; olen kuitenkin yllättynyt, että pyydätte sitä minulta palveluksena, kun itse asiassa teette minulle palveluksen, jota en koskaan olisi rohjennut teiltä pyytää. Miten voisin itse ansaita sen, että te haluaisitte minun muotokuvani?

– Ah! Rakas ystäväni! Se olisi minulle mitä kallisarvoisin, mutta Herra minua varjeltakoon viemästä sitä luostariin.

– Annan maalata itseni Pyhän Aloysius Gonzagan³⁶⁶¹ tai Pyhän Antonius Padovalaisen³⁶⁶² asussa.

3661. PYHÄ ALOYSIUS GONZAGA: Venetsialaissyntyinen Luigi Gonzaga (1568–1591), Castiglionen markiisin esikoispoika, luopui mittavasta perinnöstään ryhtyäkseen je-suiitaksi ja tyytyi ankaran askeettiseen elämään. Lyhyen elämänsä lopulla Roomassa Gonzaga kertoi rippi-isälleen näystään, joka ennusti hänen kuolinpäivänsä täsmällisesti. Hänet julistettiin autuaaksi jo vuonna 1605 ja kanonisoiitiin vuonna 1726. Hänen muistopäiväänsä vietetään 21. kesäkuuta.

3662. PYHÄ ANTONIUS PADOVALAINEN: Köyhien suojeluspyhimys (1195–1231); hänen muistopäivänsä on 13. kesäkuuta.

– Sieluni joutuisi kadotukseen.

Hänellä oli ohut parkkumikankainen³⁶⁶³ korsetti,³⁶⁶⁴ jossa oli vaaleanpunaiset nyörit, ja batistinen³⁶⁶⁵ paita, joka oli yllättänyt minut; vaikei kohteliaisuus sallinutkaan minun kysyä, mistä ne olivat peräisin, pidin silmäni niissä. Hän kuitenkin arvasi helposti ajatukseni, nauroi ja sanoi niiden olevan lahja, jonka maalaisnainen oli antanut hänelle, koska hän piti sängyssä loikoilusta.

– Huomattuaan olevansa rikas, hän sanoi, – hän yrittää keksiä kaikki mahdolliset tavat vakuuttaa hyväntekijälleen kiittisuuttaan. Katsokaa tätä valtavaa vuodetta, hän ajatteli varmasti teitä; katsokaa näitä kauniita lakanaita. Tämä hieno paita, täytyy myöntää, on minulle mieleen. Nukun ensi yönä paremmin, kunhan pystyn pitämään puoleni niitä vietteleviä unia vastaan, jotka sytyttivät sieluni tuleen viime yönä.

– Luuletteko, että tämä vuode, nämä lakanat ja tuo paita pelastavat sielunne pelkäämiltänne unilta?

– Päinvastoin. Siloisuus kiihottaa aistien hekumaa; jätän kaikki nämä tavarat hänelle, sillä mitä luostarissakin sanottaisiin tällaisesta vuoteesta? Mutta te näytätte surulliselta. Olitte niin hilpeä viime yönä.

– Kuinka voisin olla iloinen nähdessäni, etten voi hyväillä teitä enää, koska varmasti tuottaisin teille tuskaa?

– Sanokaa pikemminkin, että tuottaisitte minulle liikaa nautintoa.

– Suostukaa siis tuntemaan nautintoa sen nautinnon vuoksi, joka vallassanne on antaa minulle.

– Mutta teidän nautintonne on viatonta, ja minun on synnistä.

3663. PARKKUMI: (Ransk. *basin*) hieno ja kestävä puuvillakangas, jossa voi olla sekoitteena pellavaa.

3664. KORSETTI: Tuolloin kaikissa yhteiskuntaluokissa yleinen edestä nyöritettävä, jäykistämätön kureliivi, joka tuki povea ja jota käytettiin epämuodollisissa tilanteissa. Se ei ollut rakenteeltaan tarkoitettu vyötärön muokkaamiseen eikä tiukkaan kiristettäväksi; sellainen muoti syntyi vasta 1800-luvulla.

3665. BATISTI: Hieno pellavakangas.

– Entäpä jos minun olisi yhtä syntistä kuin teidän?
– Olisitte eilisiltana tehnyt minut onnettomaksi, sillä en olisi voinut kieltää teiltä mitään.

– Mitä, onnettomaksi? Ajatelkaapa, ettei teidän silloin olisi tarvinnut taistella unia vastaan, ja olisitte nukkunut mitä mainioimmin. Antamalla teille tuon korsetin maalaisnainen on sanalla sanoen antanut teille lahjan, joka tekee minut onnettomaksi loppuiäkseni; olisi minun sentään pitänyt saada nähdä lapsoseni pelkäämättä pahoja unia.

– Mutta ettehän te voi kantaa kaunaa maalaisnaiselle sen vuoksi, sillä jos hän uskoo meidän rakastavan toisiamme, täytyy hänen myös tietää, ettei mikään ole helpompaa kuin korsetin avaaminen. Ystävä rakas, en halua nähdä teitä surullisena. Se on tärkeintä.

Kun hän lausui nämä sanat, hänen kauniit kasvonsa lehahtivat tulipunaisiksi, ja hän salli minun peittää ne suudelmin. Maalaisnainen tuli ylös kattamaan sievän upouuden pöydän juuri, kun olin aikeissa avata korsetin nyörit näkemättä vastarinnan varjoakaan armaani kasvoilla.

Tämä suotuista enne sai minut hyvälle tuulelle, mutta M.M:n näin puolestaan vaipuvan mietteisiin. Varoin huolella kysymästä syytä, sillä tiesin sen jo, enkä halunnut ottaa puheeksi rajoja, joista uskonto ja kunnia olisivat tehneet ehdottomia. Kiihotin hänen ruokahaluaan näyttämällä itse esimerkkiä, ja hän joi punaviiniä yhtä nautinnollisesti kuin minä, vailla huolta siitä, että saattaisi tottumattomana intoutua hilpeyteen, joka on kielitäymyksen vannoutunut vihollinen, vaikka muiden hyveiden ystävä onkin. Hän ei voinut olla tästä tietoinen, sillä kirkastaessaan hänen älynsä säkenöintiä juuri tämä hilpeä innostus sai hänet pitämään kieltäymystään hienompana ja vielä lujemmin ylevään tunteeseen perustuvana kuin ennen illallista.

Heti kahden jäätämme onnittelin häntä hänen iloisuudessaan vakuuttaen, ettei mitään muuta tarvittu parantamaan minut synkkyysteni ja saamaan minut nauttimaan hänen seurastaan tuntikausia ikään kuin ne olisivat minuitteja.

– Mutta olkaa antelias, rakas ystäväni, niiden samojen lahjojen suhteen, joita soitte minulle eilisiltana.

– Ennemmin suostun kadotukseen, rakas ystäväni, ja kuolen sata kertaa, kuin otan riskin vaikuttaa kiittämättömältä teitä kohtaan. Kas näin.

Ja niin hän otti hilkan päästään, päästi hiuksensa vapaiksi, avasi korsettinsa, ja vetäen käsivartensa ulos paidan hihoista näyttäytyi lemmekkäille silmilleni kuin seireenit Correggion³⁶⁶⁶ kauneimmassa maalauksessa. Nähdessäni hänen tekevän minulle tilaa ymmärsin, että järkipuheen aika oli ohi ja että Rakkaus vaati minua tarttumaan hetkeen.

Heittäydyin hänen vierelleen pikemminkin kuin hänen päälleen, ja kaapaten hänet käsivarsilleni painoin huuleni hänen huuliaan vasten. Hetkeä myöhemmin hän käänsi päänsä sivuun, ja koska hän sulki silmänsä, arvelin hänen nukahtavan ja siirryin hieman kauemmas ihaillakseni niitä mittaamattomia rikkauksia, joita hyvä onni ja rakkaus minulle tarjosivat ja jotka pian ottaisin omakseni. M.M. oli unessa; hän ei voinut teeskennellä, hän nukkui. Mutta vaikka hän olisi teeskennellytkin, olisinko voinut moittia häntä juonestaan? Olipa aitoa tai teeskenneltyä, palvotun uni kertoo oivaltavalle rakastajalle, että tämä on arvoton nauttimaan hänestä heti kun alkaa miettiä, saako vai eikö saa kajota intohimonsa kohteeseen. Jos uni on aitoa, ei rakastaja vaaranna mitään; jos se on teeskenneltyä, voiko hän suoda palvotulle epäoikeudenmukaisempaa ja kunniamattomampaa palkintoa kuin sen, että epäilee tämän suopeutta? M.M. ei kuitenkaan kyennyt teeskentelyyn. Morfeuksen unikat saivat hänen kasvonsa loistamaan. Hän mutisi sanoja, joita en ymmärtänyt; hän näki unta.

Päätän riisuutua, vaikka en tiedäkään, teenkö niin tavoittelakseni unta kuten hän vaiko tyyntyyttääkseni kiihkoni ottamal-

3666. CORREGGIO: Antonio Allegri da Correggio (1489–1534), yksi Italian renessanssitaiteen suurista mestareista. Häneltä ei tunneta yhtään seireenejä esittävää maalausta; Ranskan akatemian sanakirjan 4. painoksen mukaan (1762) sanaa *sirène* käytettiin myös kuvaannollisesti viekoittelevista naisista.

la hänet omakseni. En kuitenkaan viivytellyt saadakseni tietää, mitä minun piti tehdä.

Maatessani pitkälläni hänen vierellään en pelkää herättäväni häntä sulkiessani hänet käsivarsilleni; hänen liikkeensä päästäkseen minua vasten vakuuttivat minut siitä, että hän seurasi näkemäänsä unta, ja mitä sitten tekisinkään, auttaisin vain sen toteuttamisessa. Vedän hänen hienon paitansa kokonaan pois, ja hän liikahtaa kuin vauva, joka kapaloista vapauduttuaan vetää syvään henkeä. Täytin suloisen synnin hänessä ja hänen kanssaan, mutta ennen huippua hän avasi kauniit silmänsä.

– Voi! Luoja! hän parahti tukahtuneella äänellä, – se onkin totta!

Nämä sanat lausuttuaan hän kohotti huulensa omilleni ottaakseen vastaan sieluni, antaen minulle omansa. Ilman tuota onnekasta vaihtokauppaa olisimme molemmat menehtyneet. Kun neljä tai viisi tuntia myöhemmin heräsimme samasta asenosta ja näimme valkenevan aamun valjun valon sekoittuvan niistämättömien kynttilöiden kalpeaan kajaan, kuulimme rauhan ja tyydytyksen täyttämänä toisiltamme kaikki suloisen tarinamme vaiheet.

– Mutta puhumme siitä enemmän tänä iltana, hän sanoi; – pukeudutaan kiireesti. Rakastamme toisiamme, ja olemme kruunanneet rakkautemme. Olen lopultakin vapaa kaikista huolistani. Seurasimme kohtaloamme noudattaen luonnon pakottavia käskyjä. Rakastatko minua vielä?

– Voitko epäillä sitä? Vastaa sinulle illalla.

Pukeuduin mitä vikkelimmin ja jätin hänet vuoteeseen. Hän nauroi noustessaan etsimään paitaansa, jota ei muistanut riisuneensa.

Saavuin majapaikkaani keskellä kirkasta päivää. Leduc, joka ei ollut mennyt vuoteeseen, antoi minulle rouva Z:n lähettämän kirjeen, jonka oli ottanut vastaan kello yhdeltätoista. Olin lyönyt laimin hänen illallisensa ja kunnian saattaa hänet Chambéryyn asti; en yksinkertaisesti vain ollut muistanut. Olin siitä pahoillani, mutta en tiennyt mitä tehdä. Avaan hänen kir-

jeensä ja näen vain kuusi riviä, mutta ne olivat paljonpuhuvia. Hän neuvoi minua olemaan koskaan matkustamatta Torinoon, sillä hän keksisi siellä keinon saada hyvityksen verisestä loukkauksestani. Hän paheksui minua hänelle julkisesti osoittamastani ylenkatseesta, kun en ollut tullut hänen illallisilleen, ja sanoi olevansa häväisty.

En voinut mennä sinne. Revin hänen viestinsä, annoin kammata hiukseni ja menin lähteelle.

Kaikki käyvät moittimaan minua siitä, ettei minua ollut näkynyt rouva Z:n illallisilla; puolustaudun esittäen syyksi terveyskuurini, joka ei sallinut minun syödä illallista; sille kuitenkin nauretaan, saan kuulla kaiken olevan tiedossa, ja käyden käsipuoleeni markiisin³⁶⁶⁷ rakastajatar sanoo minulle kiertelemättä, että olin oikullisen maineessa; kohteliaisuus vaatii minua vastaamaan, ettei minussa ollut tuota viheliäistä puutetta, mutta oli miten oli, kukaan ei voinut moittia minua moisesta, jos minulla oli kunnia palvella hänenlaistaan daamia; kohteliaisuuteni imartelelee häntä; huomaaan katuvani sitä heti hänen kysyessään minulta mitä suosiollisimmin, miksi en tulisi joskus aamiaiselle markiisin luo. Vastaan olettavani markiisilla olevan kiireitä; hän sanoo, ettei tällä ollut sellaisia ja että vierailuni olisi tälle ilo, ja lopuksi hän vaatii minulta lupauksen tulla seuraavana aamuna sanoen ikään kuin ohimennen markiisin aina syövän aamiaista hänen kanssaan hänen huoneessaan.

Tuo nainen oli merkittävän miehen leski, melko nuori ja vastaansanomattoman kaunis, ja hallitsi täydellisesti henkevän keskustelutaidon; hän ei kuitenkaan ollut minulle mieleen. Omistettuani juuri rouva Z:n ja onnistuttuani täyttämään toiveeni nunnan kanssa minulla ei tuolla hetkellä ollut puhtia ajatella hetkeäkään uutta tavoitetta. Minun täytyi kuitenkin esiintyä kuin olisin hyvin iloinen siitä, että tuo daami antoi minulle etusijan kaikkiin muihin nähden. Hän kysyi markiisilta, voisi-

3667. MARKIISI: Gian Antonio II Turinetti di Priero (1717–1781), tunnettu peluri ja libertiini. Ks. osa 6, 11. luku, alaviite 3627.

ko palata majataloon, ja tämä vastasi hoitavansa loppuun jonkin asian keskustelukumppaninsa kanssa, ja että minä voisin saattaa hänet. Matkan varrella hän sanoi, että ellei rouva Z olisi lähtenyt, hän ei olisi uskaltanut tarttua käsivarteeni. En voinut vastata kuin kierrellen, sillä en halunnut ryhtyä mihinkään tekemisiin hänen kanssaan. Siitä huolimatta minun täytyi nousta hänen kanssaan hänen huoneeseensa, jossa minun täytyi istuutua. Koska en ollut nukkunut kuin hyvin vähän edellisenä yönä, kävi niin että minulta pääsi haukotus. Pyysin häneltä tuhannesti anteeksi vanhojen olevani sairas, ja hän uskoi sen. Olin vieläpä nukahtanut, ellen olisi hieraissut nenäni alle hieman pulveria, joka aivastuttamalla piti minut väkisin hereillä.

Markiisi saapui, ja näyttäen ilahtuneelta löytäessään minut markiisittaren seurasta hän ehdotti minulle erää *quinzeä*. Pyysin häntä suomaan anteeksi, ja rouva sanoi nauraen, että jos jatkaisin moista aivastelua, minun todella olisi mahdotonta pelata. Laskeuduimme alakertaan puoliselälle, ja annoin helposti suositutella itseni pankkiiriksi, koska edellispäiväiset tappioni härmittivät minua.

Kuten aina, panin heille pystyyn viidensadan louis'n³⁶⁶⁸ pankin, ja kello seitsemän maissa ilmoitin koko seurueelle viimeisestä jaosta, vaikka pankkini oli kutistunut kahdella kolmanneksella. Markiisi ja kaksi muuta suurpelaajaa olivat ottaneet asiakseen kaataa pankkini, mutta Onnetar oli minulle niin suopea, että lopulta huomasin paikanneeni tappioni ja

3668. LOUIS: *Louis d'or*, ranskalainen kultaraha, jollaisia alettiin lyödä Ludvig XIII:n hallituskaudella vuonna 1640. Niiden arvo vaihteli eri aikakausilla; yksi louis vastasi C:n aikaan 24 frangia/livreä (*livre tournois* -tiliyksikkö, jonka arvoksi kiinnitettiin vuonna 1726 nykyisissä yksiköissä 4,505 grammaa puhdasta hopeaa tai 0,311 grammaa puhdasta kultaa). Yksi louis vastasi siten neljää *grand écu* -hopearahaa, kahdeksaa tavallista (*petit*) *écu* -hopearahaa tai 480 *sou*-kuparirahaa. Sou (*sol*) jakautui edelleen neljään kupariseen *liardiin*, ja yksi liard vastasi kolmea *denieriä* (tilivaluutta).

C:n mainitsema 500 louis'n pankki ei ollut napeilla pelaamista: pariisilainen rakennustyöläinen saattoi ansaita kuukauden työllä noin 24 livreä eli yhden louis'n, ja muualla Ranskassa ansiot jäivät pienemmiksi. Ks. R.C. Allen, "The Great Divergence in European Wages and Prices from the Middle Ages to the First World War", *Explorations in Economic History* 38 (2001) 411–447, s. 416. – Suom.

voittaneeni kaksisataa tai kolmesataa louis'ta. Poistuin luvaten seurueelle tehdä samansuuruisen pankin seuraavana päivänä. Kaikki daamit olivat voittaneet, koska olin käskenyt Desarmoisin³⁶⁶⁹ olla puuttumatta heidän puijauksiinsa, kunhan heidän panoksensa eivät olleet suuria. Käytyäni viemässä rahani huoneeseeni ja sanomassa Leducille, että viettäisin yön muualla, menin uuden jumalattareni luo likomärkänä tultuani puolimat-kassa rankkasateen yllättämäksi.

Löysin rakkaani nunnan puvussa pitkällään roomalaisvuoteesta. Maalaisnaisen kuivattua minut parhaansa mukaan ja mentyä matkoihinsa kysyin M.M:lta, miksi hän ei ollut odottanut minua vuoteessa.

– En ole koskaan voinut paremmin, ystävä rakas, lukuun ottamatta vähäistä epämukavuutta, jota kättilöni mukaan kestää vielä viisi viikkoa. Niinpä nousin ylös syödäkseni illallista pöydän ääressä istuen. Jos mielit, käymme vuoteeseen sen jälkeen.

– Mutta on se mieleen sinullekin, toivon.

– Voi! Olen hukassa. Luulen kuolevani, kun koittaa se hetki, että minun täytyy jättää sinut.

– Tule kanssani Roomaan ja anna minun hoitaa asia. Sinusta tulee vaimoni. Teemme toisemme onnellisiksi kuolemaamme saakka.

– En koskaan voisi tehdä niin, ja pyydän, ettet puhu siitä minulle enää.

Koska olin varma siitä, että olisin yön hänen kanssaan, vietimme tunnin miellyttävästi keskustellen. Illallisemme lopuksi maalaisnainen toi hänelle paketin ja toivotti meille hyvää yötä. Kysyin häneltä, mitä paketissa oli, ja hän sanoi sen olevan hänen minulle lupaamansa lahja, hänen muotokuvansa; en kuitenkaan saisi nähdä sitä ennen kuin hän olisi käynyt vuoteeseen. Uteliaana ja malttamattomana näkemään sen sanoin hänelle, että moinen oli kumma oikku; hän vastasi, että hyväksyisin sen.

3669. DESARMOISES: Pankkia pitäneen C:n avustaja eli krupieeri. Hänen henkilöllisyytensä on jäänyt vaille vahvistusta. Ks. osa 6, 10. luku, alaviite 3626.

Venetsialainen maailmanmies Giacomo Girolamo Casanova (1725–1798) oli näyttelijäpariskunnan vähälahjaiseksi luultu lapsi, joka murtautui muotistaan ja hankki äitinsä varakkaiden mesenaattien suojeluksessa hyvän koulusivistyksen Padovan yliopistossa. Monien mutkien kautta hänestä kasvoi kosmopoliitti, joka ehti elämänsä aikana matkustella joka puolella valistuksen ja rokokoon aikakauden Eurooppaa, hankkiutua ylhäisimpiin seurapiireihin, tavata aikansa merkkihenkilöitä paavi Benedictus XIV:stä Voltaireen ja hankkia elantonsa mitä moninaisimmin keinoin. Casanova oli vakaumuksellinen elämästä nautiskelija, joka ansaitsi älynsä ja esiintymistaitonsa turvin omaisuuksia vain tuhlatakseen ne uhkapeleihin ja yllellisyyksiin.

Casanovan muistelmat ovat vuosisatansa kiehtovimpiin kuuluva aikalaiskuvaus ja mukaansatempaava seikkailukertomus, jonka huimat käännteet myöhempi tutkimus on osoittanut pitkälti totuudenmukaisiksi. Muistelmiensa vuosiin 1760–1763 keskittyvissä 7. ja 8. osassa Casanova matkustaa hyvissä varoissa pitkin poikin Eurooppaa (mm. Grenoble, Marseille, Genova, Firenze, Rooma, Napoli, Bologna, Modena, Pariisi, München, Augsburg, Aachen, Torino, Milano) kohdaten vanhoja tuttavuuksiaan ja solmien uusia. Hän nauttii elämästään ja kokee niin onnenpotkuja kuin kohtalon kolhujakin. Seurapiireissä hänen tielleen osuu paitsi ylhäisiä aatelisia myös kuuluisia huijareita, tunnettuja tiedemiehiä ja merkittäviä taiteilijoita.

FAROS

www.faroskustannus.fi

ISBN 978-952-7442-07-4

9 789527 442074

Kannen maalaus:

Bernardo Bellotto, *Castello Sforzesco, Milano*

© National Heritage Institute, České Budějovice